

Nr 7.

Ankom till Riksdagens kansli den 7 april 1911 kl. 2 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 7 med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående afskaffande af till sjömanshusen utgående hyresafgifter m. m.

Uti en inom Andra kammaren väckt motion nr 190 har herr Lindley hemställt, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida de nu till sjömanshusen utgående s. k. hyresafgifterna kunna afskaffas, eller ock, därest detta ej kan bifallas, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till inrättandet af en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling samt utredning och förslag till en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa.»

Motionen.

Till stöd för denna sin hemställan har motionären i hufvudsak anført, dels huru sjöfolkets nu obligatoriska afgift till sjömanshusen, som afsetts till understöd för sjuka eller ålderdomssvaga sjömän eller till pensioner åt deras efterlevande änkor och barn, användas till opropotionerlig förmån för vissa grupper inom sjömanskåren, dels huru den sedan ålder sjömanshusen åliggande arbetsförmedlingen vanskötes och dels huru arbetslösheten bland sjömän är beroende af helt andra orsaker än de, som beröra öfriga arbetaregrupper, hvarjämte densamma äfven kan anses hafva en mera vidtgående inverkan på sjöfolket än på andra yrkesarbetare.

Motiveringen

Andra
kammarens
beslut.

Andra kammaren har på tillstyrkan af sitt tredje tillfälliga utskott, med afslag å hvad motionären i föreliggande motion hemställt rörande afskaffande af de nu till sjömanshusen utgående s. k. hyresafgifterna, för sin del beslutat att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och, därest denna därtill föranledde, om förslag dels till inrättandet af en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling, och dels till en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa.

Efter delgifning häraf har Första kammaren remitterat ärendet till sitt tillfälliga utskott nr 2.

Då motionärens hemställan i fråga om afskaffande af de nu till sjömanshusen utgående s. k. hyresafgifterna genom Andra kammarens beslut redan förfallit, saknar utskottet anledning att angående denna del af motionen afgifva något yttrande.

Andra
kammarens
utskotts yt-
rande.

Vidkommande motionen i öfrigt har Andra kammarens tredje tillfälliga utskott anfört följande:

»Hvad åter beträffar motionärens hemställan i andra punkten rörande en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling, vill utskottet framhålla, att den af motionären påvisade, sjömanshusen af ålder tillkommande skyldigheten att förmedla platser bibehållits i ett af särskilda kommitterade, tillsatta enligt nådigt bref den 15 oktober 1897, afgifvet förslag till förordning om sjömanshus m. m. Enligt förslaget § 11 mom. k. tillhör det sjömanshusombudsmannen »att föra förteckning öfver sjöfolk af olika grader, som anmäla sig till erhållande af sjötjänst, samt meddela fartygsredare och befälhafvare, som önska förhyra sjöfolk, anvisning å tjänstsökande jämte de upplysningar angående deras föregående tjänstgöring, som äro att tillgå vid sjömanshuset».

Det torde svårligen kunna förnekas att, så som denna sjömanshusombudsmannen åliggande skyldighet hittills tillämpats, effektiviteten och nyttan för vederbörande varit ringa, hvarjämte verkligt missbruk äfven kunnat i vissa fall påvisas. Så framhåller motionären bland annat, att detta åliggande vanligen öfverlämnats till någon underordnad vaktmästare, som ibland bedref denna verksamhet som affär, ehuru det af förordningen torde framgå att afsikten vid densammas utfärdande varit, att själfva tjänsteanskaffningen skulle från sjömanshusombudsmannens sida skötas utan direkt kostnad för kontrahenterna.

Emellertid kunna sjömanshusen alltjämt anses vara organ, lämpade att förmedla en dylik verksamhet på grund af den dem åliggande skyldigheten att föra förteckning öfver inskrifna sjömän, och emedan dessa både för lyftande af intjänt hyra och af vana inställa sig vid sjömanshusen.

För vinnande af största effektivitet bör emellertid en samverkan mellan rikets samtliga sjömanshus äga rum, så att till alla lämnas regelbundna meddelanden om platstillgång och platssökande. Anställningarna inom sjömansyrket afse nämligen i de flesta fall en så pass lång tidsperiod, att det kan förutsättas, att den platssökande gärna skulle begifva sig från en ort till en annan, om han hade garanti att där kunna omedelbart inmönstra. För en rätt organisation och skötsel af denna verksamhet skulle det enligt utskottets mening vara nödigt, att den af staten tillsatte arbetsförmedlingsinspektören finge i uppdrag, att dels tillhandagå med upplysningar och råd vid en sådan organisation inom sjömanshusen, och dels efter genomförandet öfver verksamheten utöfva liknande tillsyn som vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, hvarigenom äfven ett samarbete mellan dessa senare och sjömanshusen kunde i berörda hänseende åvägabringas. Den platsförmedling, som på detta sätt skulle handhafvas af sjömanshusombudsmännen, bör enligt utskottets mening, i likhet med hvad som äger rum vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, ombesörjas afgiftsfritt.

Till stöd för den mening utskottet här framhållit anföres följande uttalande af kungl. kommerskollegium i underdånigt utlåtande i fråga om ofvan åberopade förslag till förordning angående sjömanshusen i riket m. m.: »tvifvelsutän hafva sjömanshusen eller måhända rättare den vid dem anställda personalen redan hittills inlagt ej ringa förtjänster såsom förmedlare mellan arbetsgifvare och arbetstagare inom hithörande område, men är dock att märka, att åtminstone i många fall någon, om ock jämförelsevis obetydlig, ersättning härför betingats. Å andra sidan torde ej kunna bestridas, att den från sjömanshusen utgående verksamheten på sagda område varit i stort sedt tämligen planlös. Kollegium föreställer sig, att ett vida bättre resultat skall kunna uppnås, därest samarbete anordnas mellan sjömanshusen inbördes och verksamheten i en eller annan form anknytes till den öfriga offentliga arbetsförmedlingen i riket», samt vidare: »sedan numera en särskild arbetsförmedlingsinspektör blifvit tillsatt, har denne själfallet att ägna sin uppmärksamhet åt dessa förhållanden och föreslå å sjömanshusens verksamhet å detta område de åtgärder till främjande af förevarande slags arbetsförmedling, som kunna finnas tjänliga».

Slutligen berör motionären i sin hemställan en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa. För en sådan kassas ekonomiska existens torde som regel böra förutsättas en anslutning från ett flertal yrkesområden med af hvarandra oberoende verksamhet, hvars fluktuationer kunna förutsättas inträffa på olika tider. Emellertid måste erkännas, att sjö-

folket i flera afseenden intaga en särställning i jämförelse med öfriga yrkesarbetare. Så måste förutsättas, att sättet för deras anställande och yrkets utöfvande måste förorsaka dem momentant återkommande arbetslöshet, medan deras yrke med däraf föranledd årslång vistelse på sjön göra dem obekanta med förhållandena på land och försvarar deras möjligheter till anskaffande af tillfälligt arbete under tidsperioder mellan afmönstring och möjlig ny inmönstring, perioder, som dels kunna bero af allmänna fraktförhållanden, dels af vårt klimats växlingar. Sjöfolket torde äfven mer än andra yrkesarbetare vara utsatta för dylika ofta påkommande kortare perioder af oförvålad arbetslöshet, hvarför fog synes föreligga för ett ordnande af arbetslöshetsförsäkring för deras vidkommande före öfriga yrkesarbetare.

I sjömanshusen inskrifna sjömän tillkommer under vissa förhållanden redan nu ett årligt mindre understöd, och i förut omnämnda kommitterades förslag till ny förordning säges därom i § 18: »har sjöman, som inskrifvits — — under anställning å svenskt handelsfartyg ådragit sig sådan kroppsskada eller sjuklighet eller ock iråkat den ålderdomsbräcklighet, att han ej vidare kan göra sjötjänst, och är han i torftiga omständigheter, vare han berättigad att från det sjömanshus han tillhör erhålla ett efter hans nödtorft och sjömanshusets tillgångar lämpadt årligt understöd.»

Motionären har framhållit, huru opropotionerligt stor del af det understöd, som från sjömanshusen på detta sätt utlämnas, tilldelas befälhafvarne och deras efterlevande, ett förhållande, som äfven påpekas af den kungl. kommitté, som haft att utreda frågan om sjöfolkets pensionering. Äfven kommerskollegium anför härom i sitt förut åberopade yttrande följande, som bestyrker motionärens påstående, »att befälhafvareklassen, långt ifrån att stå tillbaka vid understödsutdelningen, tvärtom kan anses hafva åtminstone hittills i opropotionerligt hög grad därvid blifvit tillgodosedd».

Genom erläggande af den förut omnämnda hyresafgiften och det som konsekvens däraf följande understöd, som af sjömanshusen betalas under angifna förhållanden, hafva myndigheterna redan sedan lång tid tillbaka sökt genom själfhjälps från sjömännen i vissa fall ordna för deras framtid, hvarvid understöd lämnats af staten genom bidrag till sjömanshusen.

Man torde vara berättigad antaga, att efter de uttalanden, som gjorts från olika kommittéer och ämbetsverk, fördelningen af understöd från sjömanshusen komma att för framtiden bättre afvägas med hänsyn till proportionen af de hyresafgifter, som erläggas af de olika kategorier,

som understödstagarna representera. Därvid kommer den nu af sjöfolket erlagda hyresafgiften att fullt motsvaras af åtnjuten förmån, i det enligt kommerskollegii uppgifter understöden år 1908 tillhoppa uppgingo till i rundt tal 238,000 kronor, medan hyresafgifterna samma år belöpte sig till sammanlagdt omkring 124,000 kronor. Det framgår häraf att, om en arbetslöshetsförsäkringskassa för sjöfolk skulle ordnas, den samma kräver ökade afgifter från sjöfolkets sida, något som motionären äfven beaktat, då han säger, att sjöfolket säkerligen icke skulle hafva något emot att öka den nu obligatoriskt utgående procenten till sjömanshusen, om de härigenom kunde garanteras ett säkert stöd vid eventuellt inträffad arbetslöshet.

Grunden för en sjöfolkets själfhjälpsverksamhet är som förut anförts redan lagd, och mycket talar för ett fortsatt byggande på denna grund.

Yrkets beskaffenhet och den däraf kanske beroende allmänna karaktären hos sjöfolket synes kräva, att afgifter för ett dylikt ändamål blifva obligatoriska. Det torde äfven vara själfallet att, om en dylik försäkringskassa skulle anordnas och förvaltas af sjömanshusen, denna kassas räkenskaper skulle föras skilda från sjömanshusens öfriga räkenskaper. Utskottet håller före, att en dylik kassa skulle vara till verkligt gagn och att den bör kunna till viss del bildas genom ökning af hyresafgifterna. De understöd, som från denna kassa skulle utgifvas, böra då endast tillfalla sjömän, som iråkat oförvållad arbetslöshet, hvarjämte viss maximitid för dylikt understöds åtnjutande bör fastställas. Såväl hyresafgifternas ökade belopp som normerna för understödets utdelande torde lämpligen kunna ingå i respektive paragrafer i blifvande förordning om sjömanshusen».

Till hvad Andra kammarens utskott anført anser sig Första kammarens utskott böra, i afseende å frågan om till sjömanshusen anknuten arbetsförmedling, tillägga följande.

*Utskottets
yttrande.*

I dess ofvanberörda yttrande har kommerskollegium ock förklarat sig anse det böra fastslås, att den sjömanshusombudsmannen åliggande arbetsförmedlingen skall ombesörjas afgiftsfritt. Sedan Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till villkor och bestämmelser för erhållande af understöd från de anslag, Riksdagen på extra stat anvisat för åren 1910 och 1911 till befrämjande och organiserande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket, har kollegium vidare i underdånig skrifvelse den 12 november 1910 bland annat såsom ett viktigt önskningsmål framhållit, att med afseende å den arbetsför-

medling, som redan länge ombesörjts af sjömanshusen och hvilken allt fortfarande torde böra af dem handhafvas, en samverkan kommer till stånd, äfvensom att denna speciella gren af arbetsförmedlingen bringas i närmaste möjliga samband med den af det offentliga upprättade allmänna arbetsförmedlingen.

Kungl. Maj:t har sedermera den 25 november 1910 dels utfärdat nådig kungörelse angående understöd af statsmedel för åren 1910 och 1911 till befrämjande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket, dels ock förordnat, att för den närmaste handläggningen inom kommerskollegium af ärenden rörande den offentliga arbetsförmedlingen samt af statistiken angående förmedlingsverksamheten och arbetsmarknadens läge äfvensom för verkställande af inspektion af de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i riket skall från och med ingången af år 1911 tillsvidare hos kollegium anställas en tjänsteman med benämningen arbetsförmedlingsinspektör.

Enligt nyssberörda nådiga kungörelse må understöd tilldelas arbetsförmedlingsanstalt endast under förutsättning att arbetsförmedlingen afser *allt slags arbete* för såväl män som kvinnor samt i regel icke medför några särskilda kostnader för arbetsgifvare och arbetare, som anlita densamma.

Lägger man härtill att, enligt hvad af diskussionen i denna fråga i Andra kammaren synes framgå, den i motionen omförmälda Sveriges redareförenings platsförmedlingsbyrå åtminstone för det närvarande arbetar på ett tillfredsställande sätt, torde häraf följa, att något verkligt behof icke förefinnes att nu begära utredning och förslag för inrättandet af en särskild till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling.

Vidkommande slutligen frågan om en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa, som skulle garantera ett säkert stöd vid eventuellt inträffad arbetslöshet, erinrar utskottet om, att då fråga i Första kammaren under sistlidet års riksdag förevar om en skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande arbetslöshetsförsäkring m. m., Första kammaren — sedan dess första tillfälliga utskott, med erkännande af den stora betydelse frågan om bekämpande af arbetslösheten och dess vådor ägde, förklarar sig anse, att den säkerligen vidtomfattande utredningen af detta spörsmål ej borde företagas, förrän frågan om ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen först blifvit löst samt kostnaden härför sålunda kunde öfverskådas — utan diskussion biträdt sitt utskotts förslag.

Utskottet, som ej delar den af motionären och Andra kammarens utskott uttalade åsikt, att det för sjömän skulle vara svårare än för

andra att skaffa sig tillfälligt arbete, och att däraf skulle betingas »fog för ett ordnande af arbetslöshetsförsäkring för deras vidkommande före öfriga yrkesarbetare», anser skäl icke förefinnas för Första kammaren att, särskildt hvad sjöfolket beträffar, frångå sin vid sistlidet års riksdag uttalade åsikt angående arbetslöshetsförsäkringen i allmänhet.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet,

att Första kammaren icke måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 6 april 1911.

På utskottets vägnar:

H. BIÖRKLUND.

Reservation:

af herr *Pers*, som anfört följande:

Den gamla sjömanshusinstitutionen har varit till stort gagn för landets sjömän. Om den skall så förblifva äfven framdeles, måste den anpassa sig efter den alltjämt fortgående utvecklingen. I förevarande motion beröras ett par af sjömanshusens viktigaste uppgifter, nämligen arbetsförmedlingen och understödsverksamheten. Sjömanshusens verksamhet som arbetsförmedlare bör naturligtvis moderniseras och sättas i förbindelse med den för hela riket afsedda allmänna arbetsförmedlingen. Det arbete i denna riktning, som väl åligger den nyutnämnde arbetsförmedlingsinspektören, får det bästa stöd genom Andra kammarens beslut i denna fråga.

Hvad det beträffar arbetslöshetsförsäkringen, så synes äfven denna blott vara en följdriktig utveckling af sjömanshusens gamla uppgift att bisträcka sjömännen vid förefallande nödställdhet. Det måste anses vara synnerligen lyckligt, om en del af en ökad penningförtjänst kan på detta sätt användas för att trygga behof, som förefinnas i tider af arbetsbrist. Det är så mycket mindre skäl uti att undanskjuta ett ordnande från

det allännas sida af denna sak, som man här kan stödja sig på en gammal institution, hvarigenom organisationskostnaderna bli långt mindre och en blifvande utredning har lätt att få en tillförlitlig öfversikt öfver det område, som skall ordnas. Genom begränsningen till ett fack vinnes också en värdefull erfarenhet, som blir till gagn vid bedömandet af denna fråga vid dess vidare utförande. Förutsättningarna för anordnandet af understödsverksamheten, nämligen att kassan till hufvudsaklig del skulle bildas af sjömännens egna afgifter samt att understödet endast skulle afse oförvållad arbetslöshet samt begränsas till viss maximitid, äro af den beskaffenhet att krafvet på en utredning i denna riktning måste anses synnerligen väl befogadt.

På dessa grunder yrkar jag,

att Första kammaren måtte biträda Andra kam-
marens i föreliggande ärende fattade beslut.